

Lokale ouderenraden in cijfers

Barometer 2018

Resultaten tweede barometerbevraging

Inhoud

Lokale ouderenraden in cijfers.....	3
1. Opzet	3
1.1. Wie zijn de deelnemers aan dit onderzoek?	3
1.2. De vragenlijst toegelicht.....	3
2. Resultaten?	4
2.1. De werking van ouderenraden	4
2.2. De ondersteuning van ouderenraden	9
2.3. De toekomstwensen van ouderenraden.....	13
3. Conclusie	15

Lokale ouderenraden in cijfers

1. Opzet

Hoewel ouderenraden een belangrijke draaischijf zijn voor lokale ouderenbeleidsparticipatie bestaan er niet zoveel onderzoeken of cijfergegevens die hun werking belichten. Met de jaarlijkse barometerbevraging wil Vlaamse Ouderenraad · Lokaal zicht krijgen op de werking, ondersteuning en toekomstwensen van de ouderenraden in Vlaanderen. Door de ogen van de ouderenraden zelf wordt dit in kaart gebracht. In dit rapport vind je de belangrijkste resultaten van de tweede barometerbevraging, die handelt over het jaar 2016.

1.1. Wie zijn de deelnemers aan dit onderzoek?

De barometerbevraging is er voor alle ouderenraden, ongeacht hun verwezenlijkingen of ervaringen. We stuurden de vragenlijst per post op naar de voorzitters van de ouderenraden. We maakten de bevraging ook bekend via onze communicatiekanalen (nieuwsbrief, Actueel, ...) en via de VVSG (Vereniging voor Steden en Gemeenten). 149 ouderenraden namen deel aan deze bevraging (49%).

Als we de deelnemers aan deze en vorige editie van de barometerbevraging samen nemen, hebben we ongeveer 2 op 3 ouderenraden bereikt. Één op drie nam twee maal deel aan de bevraging, een derde nam 1 keer wel en 1 keer niet deel. Ongeveer 1 op 3 ouderenraden nam nog nooit deel.

1.2. De vragenlijst toegelicht

In het eerste deel brengt de barometer de werking van de lokale ouderenraden in kaart. We vroegen informatie over zowel de adviesverlening en de beleidsbeïnvloedende acties, alsook over de andere activiteiten.

In het tweede deel onderzoeken we de mate waarin lokale ouderenraden beroep doen op ondersteuning. We vragen van welke ondersteuning de lokale ouderenraden gebruik maken, en polsen naar hun tevredenheid hierover. Ook de ondersteuning van en de tevredenheid over de Vlaamse Ouderenraad komt in het tweede deel aan bod.

In deel drie wordt de toekomst bevroegd. Wensen en noden ter ondersteuning van de ouderenraden worden hierdoor zichtbaar. Hieruit kunnen we o.a. interessante informatie putten voor de verdere uitwerking van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

2. Resultaten?

Over de hele lijn kunnen we stellen dat de resultaten van de tweede barometerbevraging in lijn liggen met de die van de vorige bevraging. We zetten in dit rapport de belangrijkste resultaten op een rijtje. De verschillen met de vorige barometerbevraging worden ook toegelicht, daar waar het over relevante verschillen gaat.

2.1. De werking van ouderenraden

Dé ouderenraad bestaat natuurlijk niet. Elke ouderenraad is ingebed in zijn eigen lokale context. De werking van de ouderenraden verschilt dan ook van gemeente tot gemeente. In 2016 maakten ouderenraden volop werk van hun opdrachten.

- 36% geeft aan dat ze het meeste tijd besteden aan ontspanningsactiviteiten
- 34% steekt het meeste tijd en energie in adviesverlening en beleidsbeïnvloeding
- 29% besteedt het meeste tijd aan informatieve en vormende activiteiten

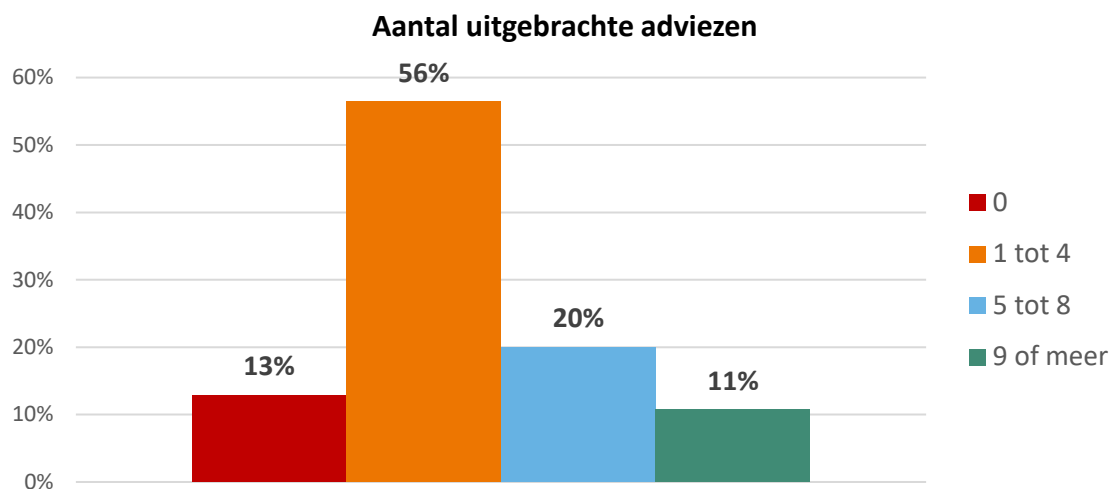
De adviesfunctie uitgelicht

Aantal adviezen

Wanneer we de adviesverlenende en beleidsbeïnvloedende rol belichten, zien we dat 87% van de lokale ouderenraden in 2016 minstens 1 schriftelijk, formeel advies heeft uitgebracht. Figuur 1 geeft een overzicht van het percentage ouderenraden volgens het aantal adviezen dat ze hebben uitgebracht.

Uit deze hoge cijfers blijkt dat de ouderenraden op systematische wijze via adviesverlening het lokale beleid beïnvloeden.

Figuur 1:

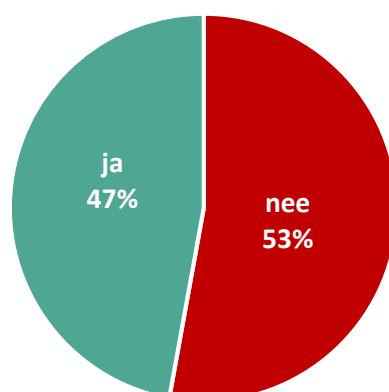

Wie neemt het initiatief?

In 2016 werden meer dan de helft van de adviezen (53%) gegeven op eigen initiatief (zie figuur 2). In vergelijking met de vorige bevraging is er een daling van 7% van de ouderenraden die aangeven dat ze om advies gevraagd worden door het lokaal bestuur of anderen. De lokale ouderenraden zijn zelf de voornaamste initiatiefnemers voor het opstellen van adviezen.

Figuur 2:

Minstens 1 keer om advies gevraagd door gemeente, OCMW of andere

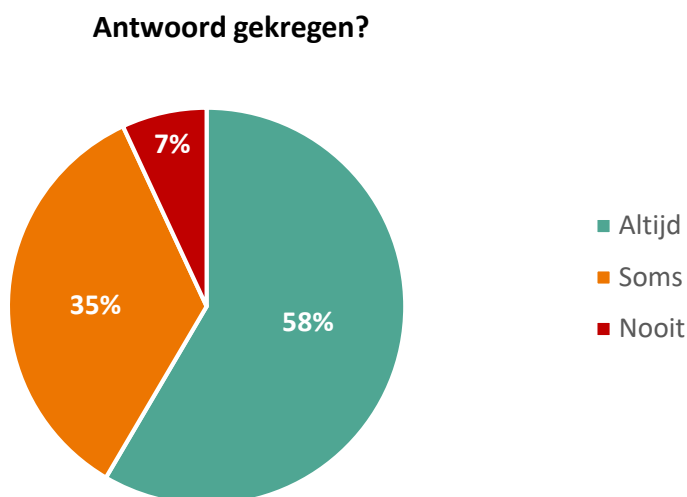

Krijgen ouderenraden antwoord op de adviezen?

De meerderheid van de ouderenraden (58%) zegt altijd antwoord te ontvangen op een advies. 35% geeft aan dat dit soms het geval is. Figuur 3 geeft een overzicht.

Tot nog toe was in het gemeentedecreet bepaald op welke wijze de gemeente gevolg zal geven aan de adviezen. In het nieuwe decreet lokaal bestuur (2018) is deze bepaling niet meer vermeld. Er is jammer genoeg ook geen algemene verplichting voor lokale besturen om adviezen gemotiveerd te beantwoorden.

Figuur 3:

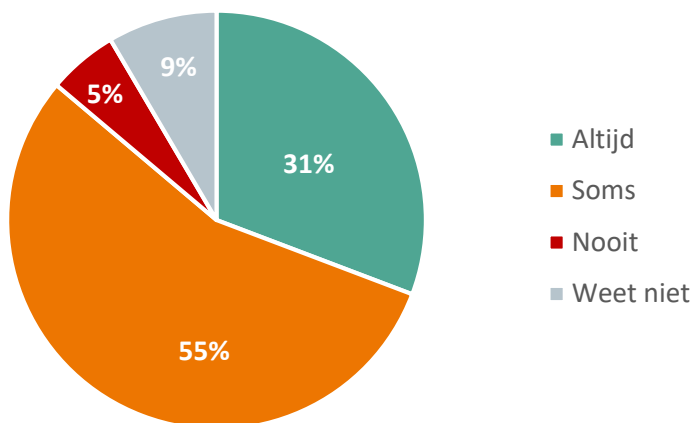
Wordt er rekening gehouden met adviezen?

86% van de ouderenraden geeft een overwegend positief signaal: 55% zegt dat men soms rekening houdt met de adviezen, 31% ervaart dat dit altijd het geval is. Een minderheid van de ouderenraden (5%) geeft aan dat er geen rekening wordt gehouden met hun voorstellen. 9% is niet op de hoogte van wat er is voortgekomen uit de adviezen die ze indienen.

Ten opzichte van de vorige bevraging merken we een stijging van 15% van de ouderenraden die aangeven dat er altijd rekening wordt gehouden met hun adviezen in plaats van dat er soms rekening mee gehouden wordt.

Figuur 4:

Is er rekening gehouden met de adviezen?

Wist je dat?

Er zijn verschillende recente voorbeelden van adviesraden die krachten bundelen om de stem van de burger nog duidelijker te laten horen. Hoe meer draagvlak, hoe meer kans dat er effectief rekening wordt gehouden met de adviezen.

In Lokeren pleiten adviesraden voor een sterke uitbouw van hun werking

Ouderenraad Lokeren pleit bij het stadsbestuur om in het volgend bestuursakkoord de uitbouw van stevige adviesraden op te nemen. Ze formuleren hiervoor, samen met de andere adviesraden in de stad, een aantal aandachtspunten in een gemeenschappelijk memorandum.

De adviesraden vertrekken vanuit de burgers zelf, met als belangrijkste vraag: 'Hoe kunnen we het bestuur beter betrekken bij wat er leeft en hoe kunnen we maximaal beroep doen op het sociaal kapitaal dat in de stad aanwezig is?' De adviesraden benadrukken dat ze hun rol verder willen waarmaken als draaischijf van lokale participatie.

In Gooik dienen de adviesraden een gemeenschappelijk memorandum in

Met het memorandum Vrije Tijd kozen vijf adviesraden er voor om de krachten te bundelen en de verschillende onderdelen als één memorandum naar voor te brengen. Met deze nota trachten ze te inspireren, te informeren, te ondersteunen, aanbevelingen te doen, suggesties en ideeën aan te reiken.

Andere adviesactiviteiten?

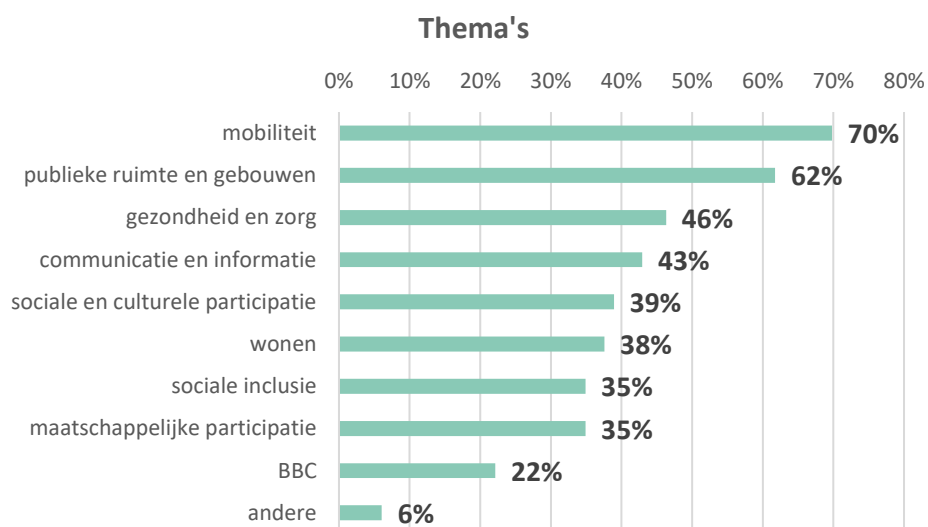
De lokale ouderenraden beperken zich niet tot het uitbrengen van formele adviezen om de adviesfunctie waar te maken. Andere adviesactiviteiten en acties die het lokale beleid beïnvloeden zijn:

- mondeling advies aan de beleidsverantwoordelijken tijdens de ouderenraad (60%)
- deelname aan overlegvergadering (59%)
- gesprek of tussenkomst bij de burgemeester (59%)
- ...

Thema's

De thema's van de adviezen, de adviesactiviteiten en acties die het beleid beïnvloeden zijn heel gevarieerd. Ouderenraden hebben in 2016 prioritair aandacht besteed aan mobiliteit. 70% maakt er werk van. Ook publieke ruimte en gebouwen scoort hoog (62%). Op de derde plaats komt gezondheid en zorg (46%).

Figuur 5 geeft een overzicht van alle thema's waarrond ouderenraden gewerkt hebben.

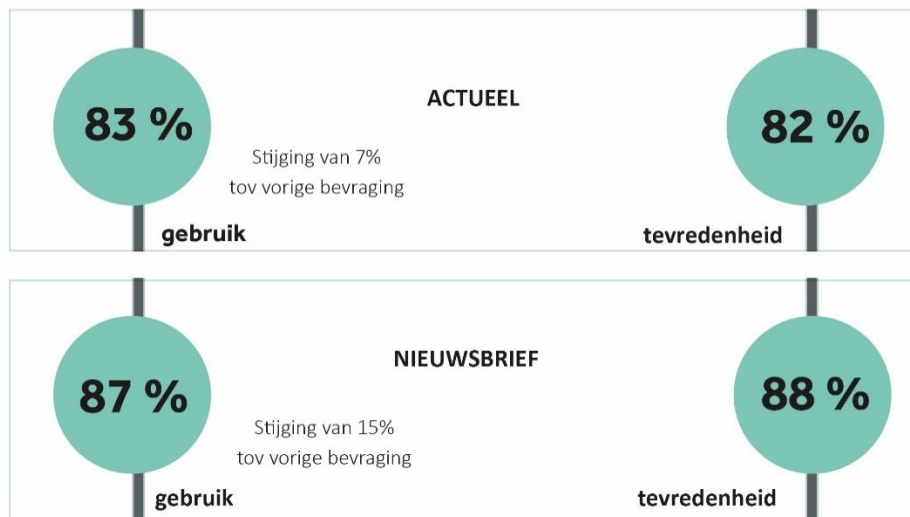
2.2. De ondersteuning van ouderenraden

De Vlaamse Ouderenraad

Actueel en nieuwsbrief

Het driemaandelijks informatieblad Actueel en de elektronische nieuwsbrief worden gebruikt door de lokale ouderenraden om op de hoogte te blijven van initiatieven van de Vlaamse Ouderenraad, relevant beleidsnieuws, de ouderenweekcampagne, Vlaamse Ouderenraad · Lokaal, ...

Het gebruik en de tevredenheid liggen hoog. Figuur 6 geeft een overzicht.

Ouderenweekcampagne 2016

De ouderenweekcampagne is een jaarlijks terugkerende campagne waarin de Vlaamse Ouderenraad informeert en sensibiliseert over een bepaald thema. In 2016 stond het thema 'Cultuurparticipatie op latere leeftijd' in de kijker. In de Actueel-edities van april en juli 2016 voegden we inspiratiegidsen en de methodiek 'De Cultuurscan' toe. Daarnaast werd er een brochure 'Samen de drempel over' verspreid.

Figuur 7:

Vooraf de inspiratiegidsen vielen in de smaak. Ze werden door 72% van de ouderenraden gebruikt, en 69% was er tevreden over. Tijdens de volgende ouderenweekcampagnes werd daarom meer gefocust op het aanbieden van inspiratie.

De beoordeling van de uitgebreide methodiek 'de cultuurscan' geeft een meer gemengd beeld. Hoewel bijna niemand ontevreden was (2%), was de groep die de methodiek eerder lauw onthaalde (49%) groter dan de groep die tevreden tot heel tevreden was (47%). Ook het gebruik van de methodiek lag lager (44%). Uit de signalen die we los van de barometer kregen, leren we dat de drempel om met de methodiek aan de slag te gaan voor sommigen wat te hoog lag, en de methodiek misschien ook beter paste bij een stedelijke dan een landelijke gemeente. Punten die we meenemen naar de toekomst!

Sindsdien hebben we er duidelijk voor gekozen om de uitgebreide methodieken achterwege te laten tijdens de Ouderenweekcampagnes. We zetten nu alles in op inspiratiegidsen en laagdrempelige doe-gidsen om mensen te stimuleren rond het thema aan de slag te gaan. We brengen ook zoveel mogelijk goede initiatieven tijdens de Ouderenweek in beeld.

Seniorenraad Genk ging aan de slag met de Cultuurscan en deelde hun ervaring:

“Via de cultuurscan lijsten we een aantal aandachtspunten op waarmee het stadsbestuur hopelijk rekening houdt. Want cultuurparticipatie draagt bij aan ontmoetingen, levenslang leren en een goede gezondheid. En gezonde, vitale senioren die genieten van het leven en van alles wat Genk te bieden heeft, dat willen we toch allemaal?”

Marie-Thérèse, voorzitter socio-culturele werkgroep seniorenraad Genk

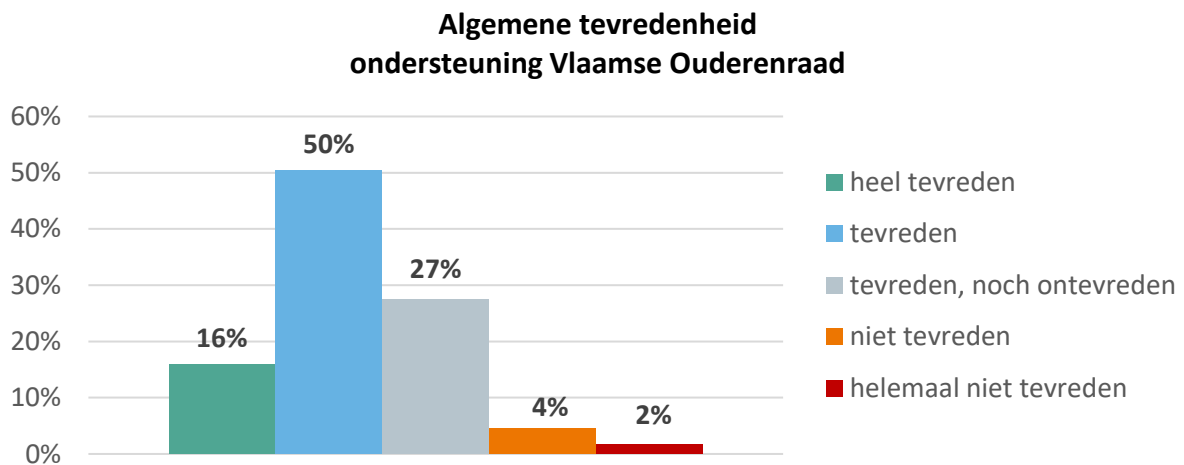
Tijdens de ouderenweekcampagne 2017 bouwden we verder op het thema ‘cultuur’, met als leuze ‘Cultuur verbindt’. In 2018 is er opnieuw een Ouderenweekcampagne. Dit jaar focussen we op ‘Ouderen als actieve schakel voor de buurt’.

Vlaamse Ouderenraad · Lokaal

Gezien de lancering van de ondersteuningsinstrumenten ten aanzien van het lokale ouderenbeleid plaatsvond in 2017, zullen we het aanbod evalueren bij de volgende barometerbevraging.

Algemene tevredenheid

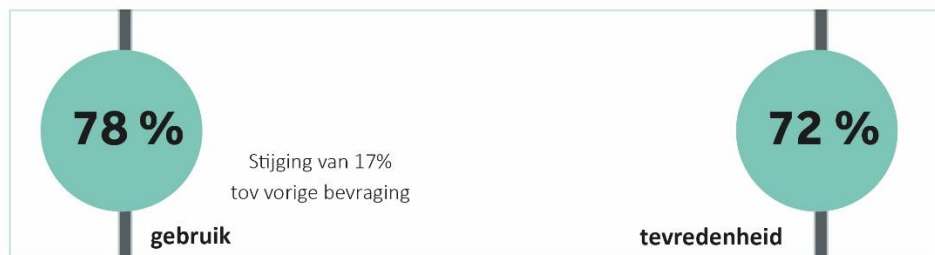
Figuur 8 geeft de algemene tevredenheid van de ouderenraden weer over de ondersteuning van de Vlaamse Ouderenraad. 66% was (heel) tevreden.

De provincie en de regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie

De regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie werden opgericht om ervaringsuitwisselingen tussen ouderenraden van verschillende gemeenten mogelijk te maken. We zien een duidelijke stijging van deelname van ouderenraden aan deze platformen.

Figuur 9:

Wist je dat?

Wijzigingen in ondersteuning structuren ouderenbeleidsparticipatie

Vanaf januari 2018 werd de provinciale ondersteuning voor de ouderenbeleidsparticipatie overgeheveld naar Vlaanderen. Vanuit Vlaanderen zullen de regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie (RPO) blijvend ondersteund worden. Er worden ook impulsen gegeven om nieuw leven te blazen in de regio's waar er geen platform (meer) actief is. Elke lokale ouderenraad kan aansluiten bij een regionaal platform. Deze regionale platformen zijn een handig kanaal voor kennis-en ervaringsuitwisseling, goede praktijken komen er aan bod. Ook de vormingen van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal worden via de regionale platformen aangeboden. De uitwisseling van informatie tussen verschillende regionale platformen zal in de toekomst opgenomen worden door interregionale stuurgroepen ouderenbeleidsparticipatie (ISO). Deze stuurgroepen zijn zich momenteel aan het ontwikkelen.

Lokale ondersteuning

Op het lokale niveau vinden de ouderenraden ondersteuning bij de ambtenaar en schepen voor ouderenbeleid. De tevredenheid hierover is enorm hoog.

Figuur 10:

In het kader van Vlaamse Ouderenraad · Lokaal kan dit cijfer een belangrijk signaal zijn. Ouderenraden krijgen immers informatie aangereikt, maar dienen ermee aan de slag te gaan ten aanzien van hun lokaal bestuur. De lokale ambtenaar en schepen zijn daarbij een belangrijke steun. Hieruit blijkt dat het belangrijk is dat Vlaamse Ouderenraad · Lokaal blijft samenwerken met VVSG, die partnerorganisatie is ter ondersteuning van het lokaal ouderenbeleid voor ambtenaren en mandatarissen. Zo zijn er langs beide kanten impulsen voor de versterking van de inspraak van ouderen aan het lokaal beleid.

2.3. De toekomstwensen van ouderenraden

Aandachtspunten

De top drie waaraan de lokale ouderenraad in de toekomst meer aandacht wil besteden, is:

- De impact van de ouderenraad bevorderen (71%)
- De naambekendheid van de ouderenraad versterken (71%)
- Het advieswerk versterken (67%)

Vormingsnoden

Een ondersteunings- en vormingsaanbod kan helpen om toekomstige aandachtspunten te realiseren. Kijken we naar de vormingsnoden, dan merken we een hoge nood aan inhoudelijke ondersteuning. Voornamelijk de thema's mobiliteit (69%), wonen (60%) en zorg (55%) zijn populair.

Op organisatorisch vlak is er vooral (42%) nood aan vormingen over 'de rol en de werking van de ouderenraad' en de 'Beleids-en Beheerscyclus'.

Technische ondersteuning is er in het bijzonder nodig bij adviesverlening (51%), zeker als je weet dat 67% van de ouderenraden het advieswerk willen versterken.

Wist je dat?

Met volgende ondersteuningsmogelijkheden wenst Vlaamse Ouderenraad · Lokaal bij te dragen aan het verwezenlijken van de toekomstwensen van ouderenraden:

- **Vormingsprogramma's** via de regionale platformen ouderenbeleidsparticipatie en via de verenigingen. In 2018 werd de vorming 'Sleutel aan het beleid' gelanceerd. Deze vorming gaat dieper in op het versterken van het advieswerk en de beleidsbeïnvloeding. Deelnemers gaan naar huis met tal van tips om de impact van hun adviserend werk te versterken.
- **Studiedag 'Lokale uitdagingen ontrafeld. Lokale ouderenraden in stroomversnelling'** op 1 juni 2018. Op deze studiedag worden verschillende recente beleidsontwikkelingen die een impact hebben op het lokale niveau onder de loep gehouden.
- Ontwikkelen van **een website** met een unieke inspiratiedatabank met goede praktijken van lokale ouderenbeleidsparticipatie. Onder de noemer '**Fier op je ouderenraad**' kan ook jouw ouderenraad een goed praktijkvoorbeeld indienen via www.vlaams-ouderenraad.be/lokaal

3. Conclusie

De barometer geeft, door de ogen van de ouderenraden zelf, weer welke de werking ondersteuning en toekomstwensen zijn van ouderenraden. De bevindingen van de barometer 2016 liggen in dezelfde lijn als die van 2015.

87% van de ouderenraden maakt werk van zijn adviserende functie en heeft minstens 1 formeel, schriftelijk advies gegeven aan het gemeentebestuur. Het is gebleken dat de ouderenraden zelf de voornaamste initiatiefnemers zijn van advies. 31% geeft verder aan dat het gemeentebestuur altijd rekening houdt met het advies, hetgeen een stijging van 15% inhoudt ten opzichte van de vorige bevraging.

Zowel het Vlaamse, regionale als lokale niveau voorzien in ondersteuning van de ouderenraden. De tevredenheid hierover is hoog. Een uitschieter zijn de contacten met de lokale ambtenaar die als positief ervaren worden door 95% van de ouderenraden.

Ondanks de tevredenheid over de ondersteuning van ouderenraden zijn er nog heel wat noden. Zo wensen de ouderenraden in de toekomst hun impact te bevorderen (71%), de naambekendheid te versterken (71%) én het advieswerk nog sterker te maken (67%). Dit worden wellicht ook belangrijke uitdagingen in 2019 wanneer de ouderenraden opnieuw samengesteld worden. De inhoudelijke versterking van de ouderenraden is momenteel ook een aandachtspunt. Vooral over thema's als mobiliteit, zorg en wonen is vorming en ondersteuning gewenst.

De noden die we via de barometer vaststellen, zullen een belangrijke rol spelen bij de verdere ondersteuning van de ouderenraden via Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

Meer informatie

Nadia Denayer
Stafmedewerker Vlaamse Ouderenraad
02 209 34 58
nadia.denayer@vlaamse-ouderenraad.be